

Unges mistrivsel i forandring

Noemi Katznelson

Center for Ungdomsforskning, Aalborg Universitet

AALBORG
UNIVERSITET

cefu | Center for
Ungdomsforskning

Noemi Katznelson, nka@learning.aau.dk

Inden vi snakker udsathed i ungdomslivet...

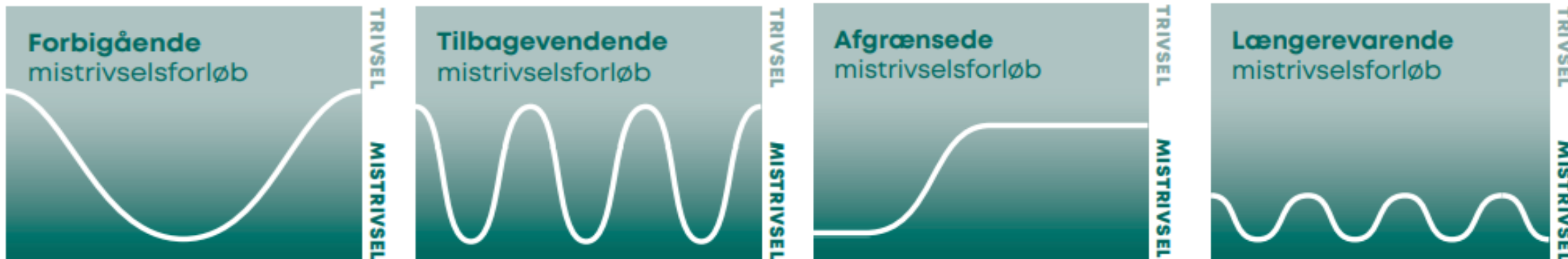
Størstedelen af alle unge trives godt. Fare for at tegne et ensidigt billede af en generation i mistrivsel

Unge bliver til i samspil med de billeder af ungdom, vi giver dem!

Men samtidigt ser vi – og i mærker i kommunerne – et stigende antal unge, der rammes af mistrivsel og det kalder på handling

Broget mistrivsel - behov for flere nuancer

Forbigående mistrivselssløb

Jeg har gået i 1. g på et gymnasium, men droppede ud og startede i stedet på HF, men droppede så ud igen. Den kørte inden i hovedet hele tiden. Alt det jeg skulle. Jeg faldt først i seng ved 3-4 tiden, og så skulle jeg op klokken 6. Bare rundt i ring. Og det kan jeg ikke. (ung kvinde)

Længerevarende mistrivselssløb

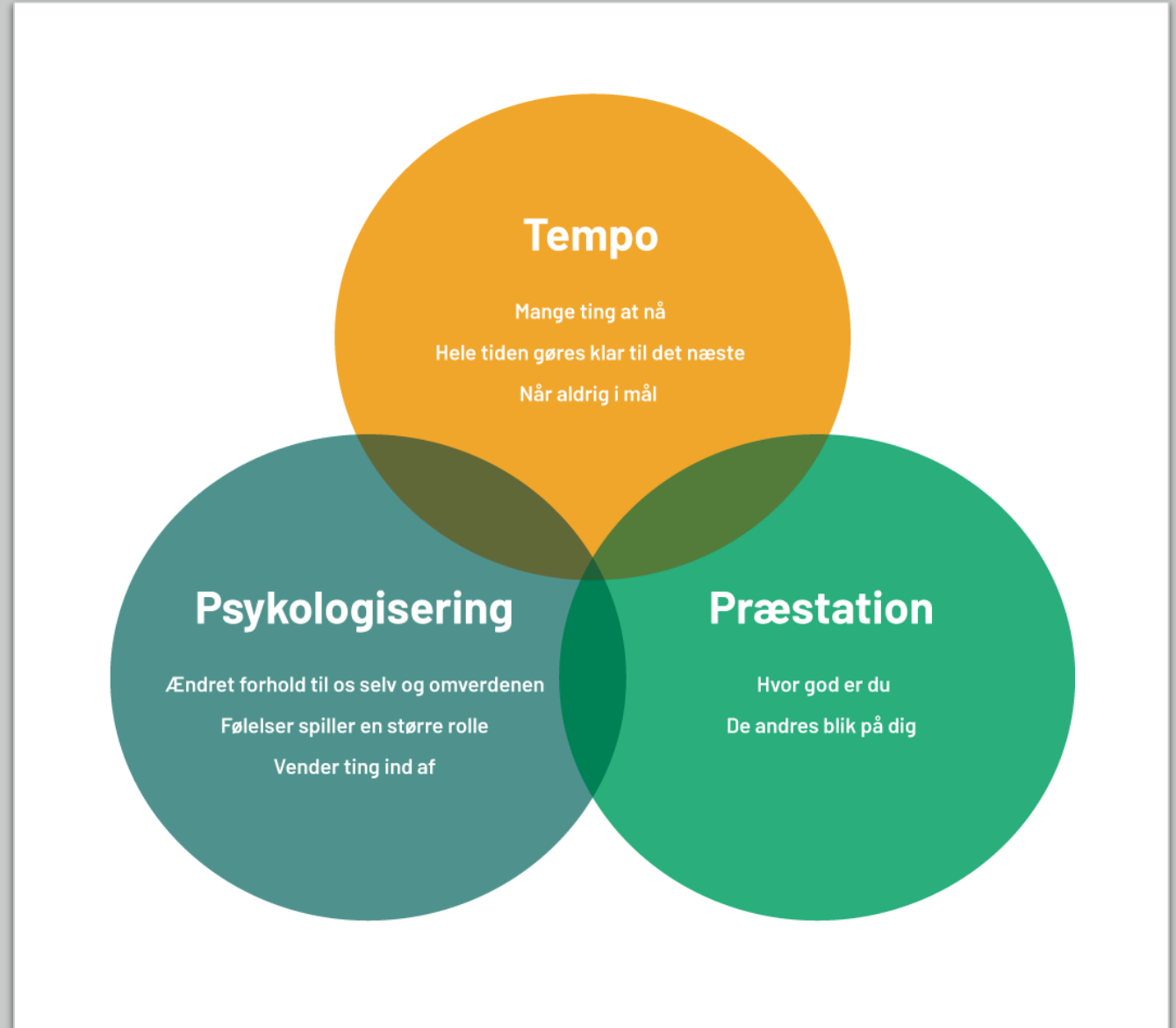
Jeg har i det mindste en far, som ikke var misbruger. Og det holdte mig oppe indtil han døde. Jeg begyndte at skære i mig selv og drak rigtig rigtig meget, men min mor lagde ikke mærke til noget. Først da jeg fik min dom i retten, der åbnede hun sine øjne. Der var der gået tre år. Nu klarer jeg mig selv. Bor hos venner og sådan. Skal bare have dagene til at gå. (ung mand)

Udsathed er i forandring

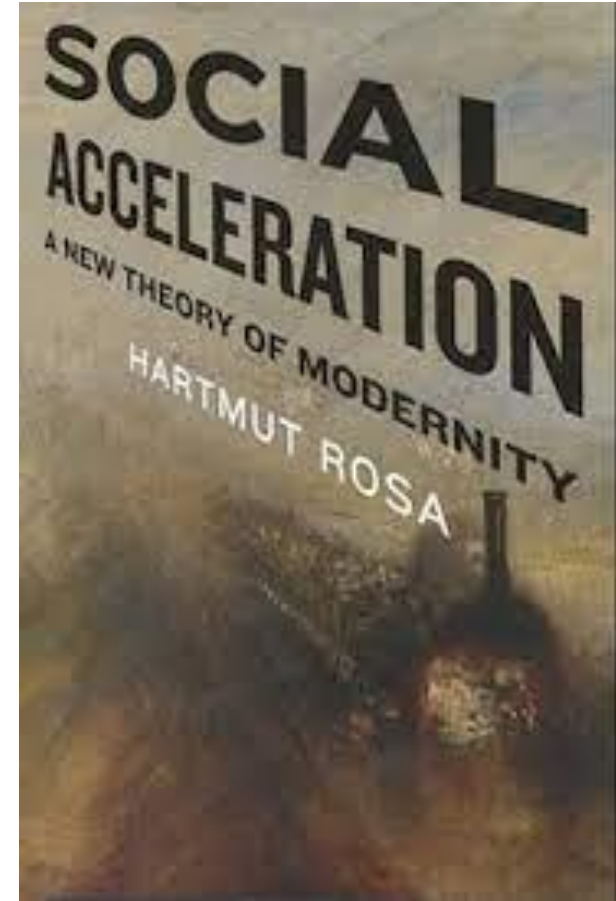
Tendenser i tiden, der kan skabe grobund for mistrivsel

Tempo – en samfundsmæssige syge?

”Hverdagslivet (...) koncentrereres og udmattes mere og mere i forsøget på at komme igennem den eksploderende to-do-liste, og punkterne på denne liste udgør aggressionspunkter, som de møder os i verden: indkøb, opringningen til den plejekrævende tante, lægebesøget, arbejdet, fødselsdagsfejringen, yogakurset: overstå, sørge for, rydde, mestre, klare, afslutte”

Et liv i accelerationssamfundet

- Alting kalder
- Det sociale er blevet mere arbejdskrævende
- Konstant fokus på læringsmål
- Konstant fokus på paratgørelse

Reaktionerne varierer:

- Nogen står af – timer ud - trækker sig
- Andre løber hurtigere og hurtigere
- Andre igen balancerer mellem krav, forventninger og muligheder
- Og mange gør lidt af hver

Når man kører i et højt tempo, og vi samtidigt er forskellige individer med vores egen historie, så er der ligesom ikke plads til at være et individ, for man skal ligesom passe ind i det der tempo. For så ryger individet og historien og identiteten ligesom ud af mennesket, og så bliver man bare det her (knipser med fingrene hurtigt). Det bliver bare tempo.

OG

Det er mest det der med, så kommer man hjem, og så har man ikke rigtig, fordi man har ikke rigtig lyst til at lave noget som sådan, så man ved ikke rigtig, hvad man skal lave, og så sidder du og tænker over sådan noget med, hvad du skal lave, og så er hele dagen bare væk, og så føler du, at du kunne have fået meget mere ud af dagen, men du havde ikke mere tid, og der var ikke noget, du kunne gøre.

Præstation – de andres blikke og bedømmelser hele tiden

- Præstationsfokus flyder ind i hverdagens sociale fællesskaber
- Snævre normer fylder i mange sociale rum

Og jeg var så kommet i gruppe med nogen, som ikke var så gode til engelsk. Jeg var bare bange for, at det fik mig til at virke sådan, at jeg heller ikke var særlig klog og hvis jeg laver den mindste fejl, så gider folk ikke at være i gruppe med mig. Og hvis man er dum til det ene fag, så er man nok også dum til det andet fag, så jeg prøver lidt at være stille.

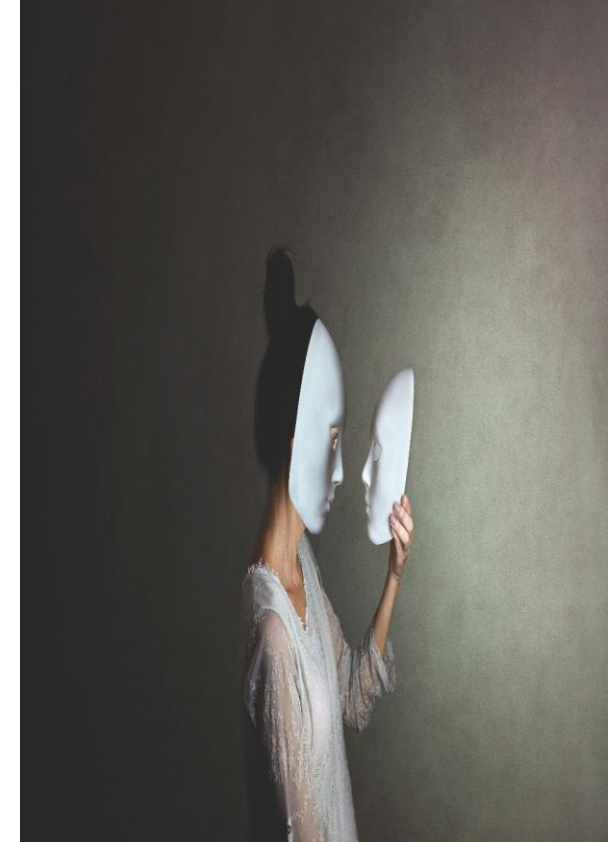

Psykologisering

- Ændret forhold til os selv og hinanden
- Når følelser fylder mere
- Når psykologien praktiseres af alle

- MEN der er unge her, der ikke møder dette derhjemme og som mangler sprog

Et intensiveret selvforhold

Det er vildt nærmest interessant hvor meget, at jeg nogle gange mærker mine følelser. Jeg er vokset op med nogle forældre, som har været meget sådan, talt meget om hvordan man har det og 'har din dag været god i dag?' og 'hvorfor er du ked af det nu?' eller sådan. Der er altid blevet sat meget ord på mine følelser, og på mine søskendes følelser, på deres følelser, konflikter og så noget. (...) Så det er næsten nogle gange synes jeg, at jeg reflekterer for meget over det fordi, at, at det er så meget oppe i hovedet meget af det ik'. (...) Det kan nogle gange være helt vildt trættende (...) jeg kan næsten have det sådan 'lad mig nu bare være ked af det, lad være med at tænke over hvorfor du er ked af det'.

- Flere har et rigt og psykologiserende sprog for det indre
- Stærke refleksive kompetencer ifht relationer og følelsesliv
- Kræver balancearbejde og at det ikke kammer over

Selvurderende introspektion

Det er jo normalen ikke at have det som jeg har det. Så derfor så er verden bygget mod folk, som har det som jeg ikke har det. Og derfor føler jeg mig udenfor. Jeg føler tit, at jeg ikke er klar til verden.

I: Kunne det ikke også være at verden ikke passede til dig måske?

Verden fungerer jo fint. Det er jo ikke verden der er problemet...(ung mand, 19 år. uden udd.)

- Når præstation siver over i selvforholdet
- Når individualiseringen gør, at alt peger indad

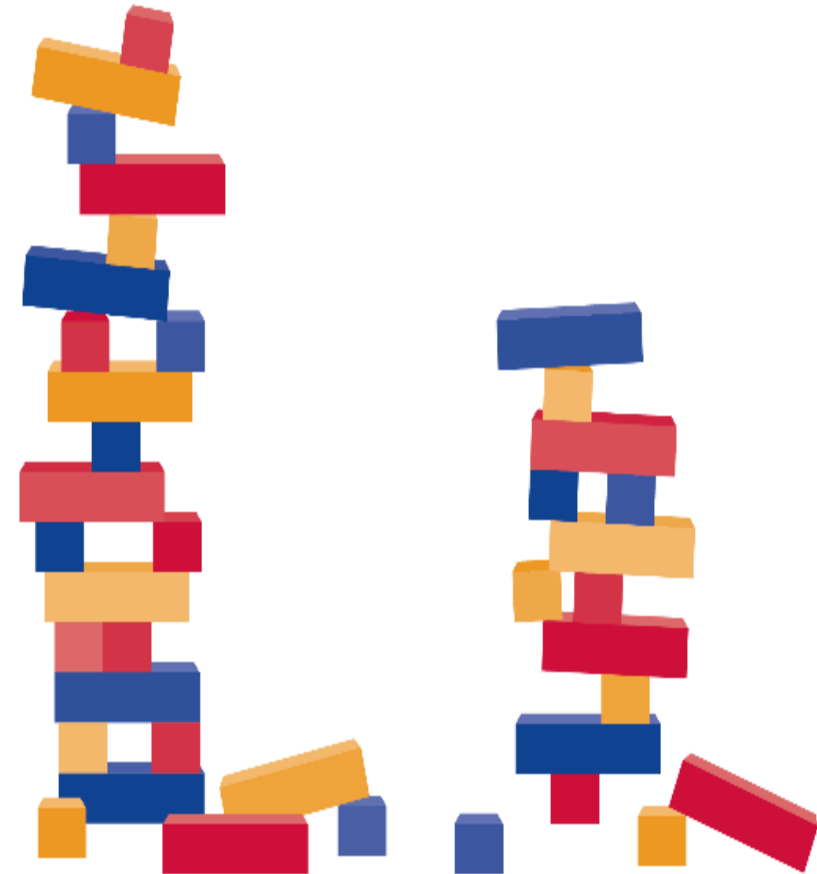
Ny og klassisk udsathed

Ungdomslivet rummer mulighed for overbelastning – at tårnet bliver for højt stablet.

Det handler derfor om strukturelt at lave rammer, der ikke understøtter dette og at den enkelte lærer at balancere

Så vigtigt at sætte ind overfor rammerne

Og vigtigt ikke at glemme at de mest udsatte er unge, der er dobbeltudsatte

Ny udsathed

Klassisk udsathed

Når tendenserne i tiden spiller sammen

Tendenserne er vigtige, MEN i overmål kan de forstærke hinanden og føre til overbelastning og mistrivsel

Hvad kan gøres?

Skelne mellem indsatser på forskellige niveauer:

1. Indsatser - forebyggende
strukturelt og kulturelt niveau

2. Indsatser -
forbigående mistrivsel

3. Indsatser -
længerevarende
mistrivsel

---

3. Niveau

Indsatser til unge i længerevarende mistrivsel

- Tidlig faglig og social støtte - KUI
- Behov for støttepersoner, der hvor forældrene ikke løfter i tilstrækkelig grad eller er en del af problemet
- Helhedsorienteret og sammenhængende indsats – I SKAL arbejde sammen og på tværs
- Glem 18-års grænsen
- Velfungerende, fleksible og rummelige alternativer til hovedsporet med nedsat tempo

---

2. Niveau

Indsatser til unge i forbigående mistrivsel

- I dag kan en diagnose være barnets/den unges vej ud af nogle udfordringer – undgå en incitamentstruktur for at blive syg
- Men samtidigt behov for at tage barnet/den unge alvorligt – mistrivsel har mange årsager
- Hurtig indsats, når et barn eller en ung mistrives
- Professionalisering af, hvad skolen skal gøre, når et barn eller en ung mistrives

---

1. Niveau

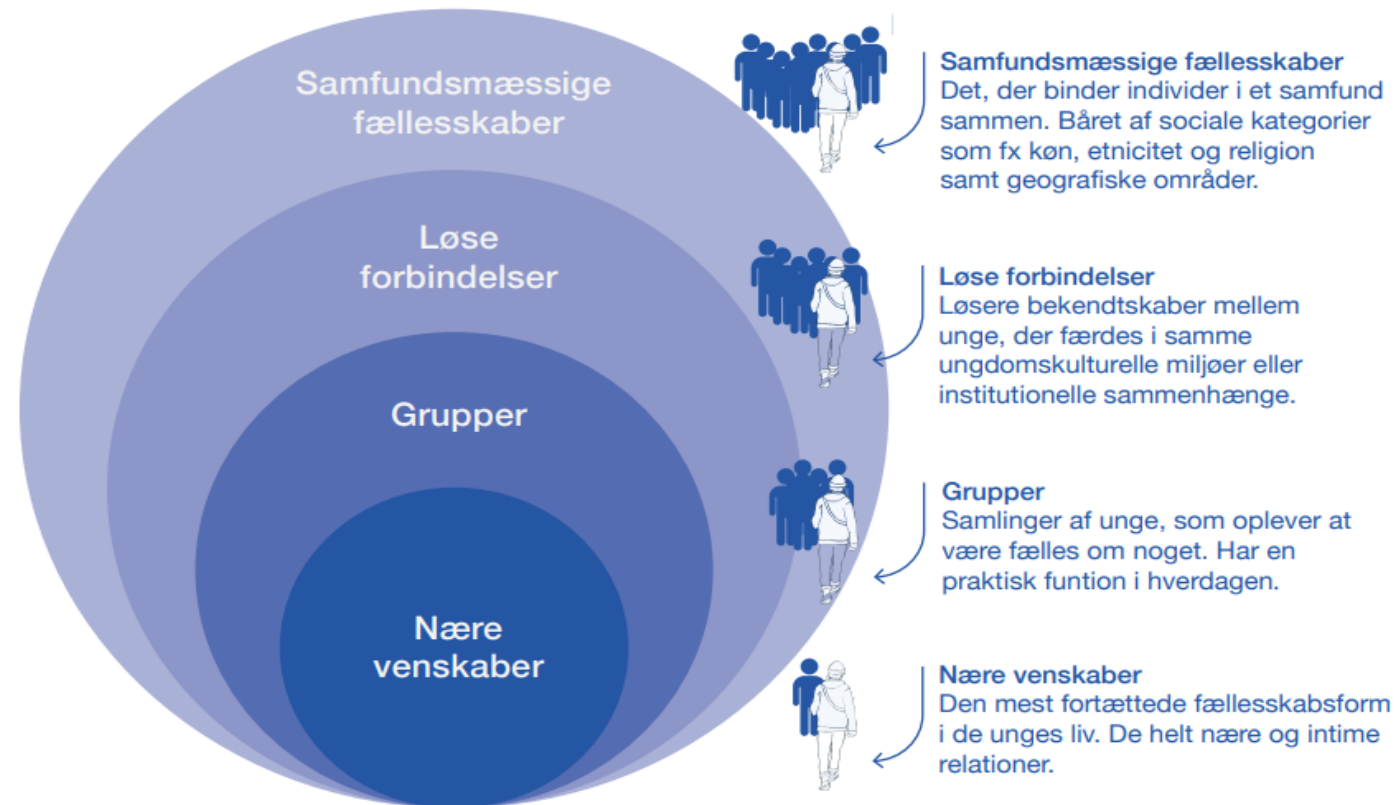
Forebyggende indsatser på strukturelt og kulturelt niveau

- Fastholde at trivselsopgaven i skolen skal kobles til det faglige og til det at skabe gode læringsmiljøer
- Mindre fokus på præstation og tempo (lære stadigt mere hurtigere). Mere fokus på skolens brede formål: Nuet, glæden ved at lære, fællesskaber mm.
- IKKE fylde flere mere på skolen, snarere løft noget af
- Mindre fokus på paratgørelse. Altså færre betydningsfulde krav og valg
- Arbejde med unges fællesskaber

- Fællesskaber med andre unge er helt afgørende for det gode ungdomsliv
- Og ungefællesskaber er allestedsnærværende og kræver vedholdende fokus og arbejde, fordi:
  - De færreste ungefællesskaber i dag er givne, og de derfor hele tiden kan forandre sig
  - Fællesskaberne er tilgængelige 24/7 grundet særligt de sociale medier
  - Der er et stærkt ideal blandt unge om at have mange og stærke fællesskaber

Ungefællesskaber er ikke én ting, men antager flere former

Læs mere...

